

Referens

1. Bondarchuk L. I. Metodiku pidkazue tekst : navchal'nij posibnik / L. I. Bondarchuk. – Ternopil' : Mal'va – OSO, 2001. – 160 s.
2. Varzac'ka L. O. Ukraïns'ka mova j movlennja. Rozvival'ne navchannja v pochatkovih klassah: navch.-metod. posib. / L. L. Varzac'ka. – Ternopil': Navchal'na kniga-Bogdan, 2012. – 360 s.
3. Gavrish N. Hudozhn'omu slovu – gidne misce v osvitr'omu procesi / N. Gavrish // Doshkil'ne viovannja. – 2006. – № 3. – S. 10–15.
4. Gumbol'd V. O razlichii stroenija chelovecheskih jazykov i ego vlijanija na duhovnoe razvitie chelovechestva / V. Gumbol'dt // Izbr. trudy po jazykoznaniju. – M. : Progress, 1984. – S. 37–296.
5. Derzhavnij standart pochatkovoï zagal'noï osviti // Pochatkova shkola. – 2011. – № 7. – S. 1–9.
6. Kolomis G. G. Zhittevi kompetentnosti shkoljara: akmeologija v navchanni movi ta literaturi / G. G. Kolomis // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2013. – №15. – S. 10–12. 7.
7. Manakin V. M. Mova i mizhkul'turna komunikacija : navch. posib. / V. M. Manakin. – K: VC «Akademija», 2012. – 288 s. – (Serija «Al'ma-mater»).
8. Mac'ko L. I. Uchitel'-slovesnik u konteksti bazovih cinnostej ukraïnciv / L. I. Mac'ko // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2015. – № 1–2. – S. 4–8.
9. Mihajlovs'ka N. Mova jak vtilennja dumki i gromadjans'koï pozicii / N. Mihajlovs'ka // Ukraïns'ka mova i literatura v serednih shkolah, gimnazijah, licejah ta kolegijah. – 2011. – № 1–2. – S. 68–77.
10. Navchal'ni programi dlja zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv. 1–4 klasi (zi zminami). – Ternopil': Mandrivec', 2015. – S. 3–60.
11. Pentiljuk M. Kompetentnisnij pidhid do formuvannja movnoï osobistosti v evrointegracijnomu konteksti / M. Pentiljuk // Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli. – 2010. – № 2. – S. 2–5.
12. Ponomar'ova K. Sociokul'turna skladova u zmisti pochatkovogo kursu ukraïns'koï movi / K. Ponomar'ova // Pochatkova shkola. – 2011. – № 5. – S. 9–13.
13. Turaeva Z. Ja. Lingvistika teksta. Tekst: semantika i struktura / Z. Ja. Turaeva. – [2-e izd., ispr. i dop.]. – M. : Librokom, 2009. – 138 s.
14. Horoshkovs'ka O. N. Tekst jak osnova integracii movno-literaturnogo materialu v pochatkovih klasah / O. N. Horoshkovs'ka // Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli. – 2010. – № 8. – S. 49–52.
15. Shvarc N. J. Tekstocentrichni tehnologii u formuvanni movnoï kompetencii uchniv / N. J. Shvarc // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2013. – № 2. – S. 3–6.

Каптур Галина, Долинская Карина. Роль художественного текста в процессе формирования ценностно-смысловых ориентаций младших школьников. В статье выяснена роль художественного текста в процессе формирования ценностно-смысловых ориентаций младших школьников; проанализированы основные признаки художественного текста, определены возможности внедрения анализа текста в практику обучения украинского языка в начальной школе.

Ключевые слова: ценности, ценностно-смысловые ориентации младших школьников, социокультурная компетентность, художественный текст.

Kaptur Galyna, Dolinska Karyna. A Role of Artistic Text in the Process of Forming of Valued-semantic Orientations of Junior Schoolchildren. In the article the role of the text was studied in process of forming orientation mechanism of values for junior schoolchildren, analyzed the basic features of the art text; designated the possibilities of introduction of the text analysis in practice of the learning Ukrainian language at primary school.

Key words: values, value and meaning orientation mechanism for the formation of values junior schoolchildren, socio-cultural competence, art text.

УДК 372.4.036

Раїса Пріма, Марія Замелюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Формування творчого потенціалу майбутнього фахівця дошкільної освіти засобами проектно-технологічної діяльності

У статті висвітлено деякі аспекти проблеми формування творчого потенціалу майбутнього фахівця дошкільної освіти через виокремлення пріоритетних якостей творчої особистості педагога, внесення уточнень щодо змістового трактування понять «потенціал», «потенціал особистості», «особистісний потенціал», «людський

потенціал», «творчий потенціал». Акцентовано увагу на доцільності проектного навчання, залучення студентів до проектно-технологічної діяльності, що орієнтує на творче оволодіння знаннями, самостійний пошук, самореалізацію, активізацію пошукового дослідництва, інтелектуально-творчого потенціалу майбутнього вихователя.

Ключові слова: творчість, творчий потенціал, проектна технологія, проектно-технологічна діяльність.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку суспільства актуалізується потреба у фахівцях, які володіють високим рівнем інтелектуально-творчого потенціалу, здатні швидко адаптуватися до умов життя й орієнтуватись у швидкоплинному інформаційному полі, до самостійного, творчого розв'язання проблем саморозвитку, активної участі в перетворенні навколишнього світу. В умовах запровадження системи багаторівневої підготовки педагогічних кадрів, відповідно до Болонської декларації, особливої значущості набуває проблема оновлення змісту підготовки майбутніх вихователів ДНЗ (дошкільних навчальних закладів) до професійної педагогічної діяльності та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Гуманізація як провідний напрям модернізації існуючої парадигми освіти, реагуючи на суспільне замовлення, акцентує увагу на формуванні творчого потенціалу як необхідної якості вихователя нової формації.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблему творчості в її загальнофілософському контексті розглянуто в дисертаційних дослідженнях В. Босенка, Н. Грищенка, Б. Новикова та інших. Систему професійної підготовки, розвиток особистості студента як суб'єкта інноваційних освітніх процесів, його наукового й творчого стилю мислення проаналізовано в роботах А. Андрєєва, Т. Марцинковської, С. Смирнова, В. Сластьоніна, Ю. Фокіна та ін. Формування творчої особистості педагога в процесі професійної підготовки розкрито в дослідженнях С. Бондаренко, Т. Волобуєвої, Н. Кічук, О. Коберника, А. Маркової, С. Сисоєвої, В. Стешенка, Д. Тихоржевського, Ю. Фокіна, Д. Чернилевського, І. Якиманської й ін.

Мета статті – висвітлення аспектів формування творчого потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти засобами проектно-технологічної діяльності.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасний стан соціально-педагогічної науки й практики (Т. Альтшуллер, Ш. Амонашвілі, В. Андрєєв, А. Дашевська, В. Канвалик, Н. Кузьміна, С. Лисенкова, В. Моляко та ін.) характеризується значним попитом на педагогічну творчість освітян, оскільки саме творча особистість педагога є визначним фактором виявлення й розвитку творчих можливостей вихованців.

Виходячи з того, що творчість – це діяльність, результатом якої є щось якісно нове, неповторне, оригінальне та суспільно значуще [10], її специфіка полягає в тому, що об'єктом педагогічної творчості виступає особистість дитини, а результатом – формування цієї особистості; на педагогічну творчість впливають чинники, які важко прогнозувати [15].

Вітчизняною й зарубіжною наукою (Ш. Амонашвілі, В. Андрєєв, Т. Альтшуллер, А. Дашевська, Н. Кузьміна, В. Моляко та ін.) накопичено певний досвід розробки теоретичних передумов проблеми формування творчої особистості. Зокрема, дослідженням проблеми творчої особистості педагога займаються українські вчені (Ю. Кулюткін, Н. Кічук, С. Сисоєва й ін.), які вважають, що творча особистість характеризується спрямованістю на творчість, інтелектуальною активністю. Так, Ю. Кулюткін серед важливих якостей творчої особистості як пріоритетні виокремлює такі:

- *Прагнення до самореалізації* – одна з вищих потреб особистості, яка виявляється в реалізації власних творчих сил і здібностей, у постійному зростанні й збагаченні власних внутрішніх можливостей, у підвищенні своєї професійної діяльності, в орієнтації на загальнолюдські цінності.

- *Захоплення справою як покликанням* – висока зацікавленість справою, якою займається людина, ототожнення себе зі своєю справою, глибока задоволеність нею й водночас постійна готовність удосконалювати справу.

- *Автентичність особистості* – щира та відверта позиція щодо ставлення до себе й інших, небажання ховатися за умовними масками, приховувати свої спрямування, думки та переконання, власні індивідуальні особливості.

- *Незалежність щодо суджень* – здатність особистості висловлювати власні судження, не пристосовуючись до думки інших; повна самостійність в оцінках.

- *Упевненість у власних силах* – оцінка своїх сил і можливостей, адекватна досвіду: вибір мети й завдань, які людина спроможна виконувати на високому рівні якості, відсутність невиправданої тривожності під час вибору та реалізації цілей.

- *Індивідуальність і гнучкість* – здатність до самостійної постановки цілей, а також їх зміни залежно від умов діяльності, вести інших за собою, бути оригінальним і неупередженим під час розв'язання проблем, які виникають.

- *Критичність і високий ступінь рефлексії* – постійна увага до адекватності власних дій та вчинків, нетерпимість до недоліків і непродуманих рішень, уміння вчитися на помилках, постійний аналіз й осмислення власної діяльності.

- *Дитяча сприйнятливості і відкритість у ставленні до нового* – поєднання зрілої думки з дитячою свіжістю сприйняття [3].

Зауважимо: у гуманітарних науках для позначення сукупності наявних засобів і можливостей у певній галузі діяльності використовується термін «потенціал» як визначення можливостей окремої людини, групи, держави або всього людства, які можуть бути використані для виконання конкретного завдання (комплексу завдань) [7].

Із таких позицій зв'язок між особою й творчістю цілком правомірно можна визначити поняттям «потенціал». Водночас звертаємо увагу на те, що термінологічний апарат аналізу феномену потенціалу достатньо широкий, оскільки в науковій літературі використовують три близьких за змістом поняття: «потенціал особистості», «особистісний потенціал» і «людський потенціал», причому часто вони вживаються як синоніми. Це зумовлює необхідність унесення деяких уточнень щодо їх змістового трактування.

Людський потенціал – це сукупність можливостей людини й суспільства, яка може бути використана для досягнення індивідуальних і суспільних цілей – як інструментальних, пов'язаних із забезпеченням необхідних умов життєдіяльності, так і мотиваційних, що включають розширення самих потенцій (потенція, ї, жін., перев. у мн., книжн. – приховані можливості, здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов [13]) людини та можливостей її самореалізації [9].

Дефініція поняття «потенціал особистості» ґрунтується на розумінні його як системного, інтегративного утворення особистості, яке включає низку структурних складників, що зумовлюють здатність особистості виходити зі стійких внутрішніх критеріїв, орієнтуватись у своїй життєдіяльності, зберігати стабільність діяльності та смислових орієнтацій на фоні тиску зовнішніх умов (С. Головін, Д. Гудінг, Д. Леонтьєв, В. Маралів); формувати систему відносин людини до зовнішнього світу й до самого себе (В. М'ясищев); успішність людини в різних видах діяльності в контексті життя загалом (І. Ашмарін, М. Каган); ступінь розвиненості здібностей особистості та можливостей їх реалізації (М. Алексеєнко, Г. Зараковський); успішність адаптації (А. Богомолов, С. Добряк, Н. Коновалова, В. Кулганова, А. Маклаков, О. Резнікова, Р. Свиначенко, Н. Старинська).

У контексті дослідження вважаємо за необхідне уточнити співвіднесення понять «потенціал» і «творчий потенціал». Існує думка, що творчий потенціал носить комплексний характер і виявляється на всіх рівнях індивідуальності: на біопсихологічному, психологічному, соціальному й духовному. Як феномен, що розвивається, творчий потенціал має специфічні підструктури, взаємодія яких забезпечує сталість і цілісність творчих проявів людини, його динаміку в цілому [14].

М. Каган [2], виходячи з аналізу «родових» форм діяльності людини, виділив п'ять основних потенціалів особистості: гносеологічний, аксіологічний, комунікативний, художній і перетворювальний. При цьому творчість науковець розглядає як відображення в особистих сутнісних силах перетворювальної діяльності.

В. Моляко [8] трактує творчий потенціал як інтегративну властивість особистості, що характеризує міру можливостей виконувати творчу діяльність, готовність та здатність до творчої самореалізації й саморозвитку. Творчий потенціал – це саме та система, яка цілком прихована від будь-якого зовнішнього спостереження; більше того, сам носій творчого потенціалу іноді мало або й зовсім не знає про свої творчі можливості.

Аналогічної думки дотримується й П. Кравчук, визначаючи творчий потенціал особистості як інтегративну якість, що відображає міру можливостей актуалізації її сутнісної творчої сили в реальній перетворювальній практиці й наддіяльнісних відносинах. Дослідниця підкреслює, що творчий потенціал відображає властивість особистості «взаємопов'язувати», інтегрувати її дії за цілеспрямованим подоланням конкретної суперечності задля виходу за межі звичайного, досягнутого [1, с. 24–25].

Творчий потенціал – це «не тільки здатність до створення нового в науці або мистецтві, але й нестандартність ставлень до себе, своєї праці, спілкування, взаємодії з іншими людьми, розв'язання різних проблемних ситуацій і взагалі до життя в цілому», – зазначає Т. Галкіна [11].

Слушною нам видається позиція В. Овчиннікова, який розглядає «творчий потенціал особистості як непросту сукупність особистих властивостей людини. Важливим його аспектом є характер взаємозв'язку властивостей, спрямованість і ступінь їх напруження» [14].

В. Лихвар трактує творчий потенціал як сукупність творчих здібностей, необхідних для творчої діяльності та зазначає, що рушійною силою і ядром творчого потенціалу є внутрішні чинники особистості. Саме вони є важливими факторами саморозвитку людини, самореалізації, самодіяльності, вільних дій та вчинків [5].

Отже, крізь призму вищевикладеного цілком правомірно стверджувати, що творчий потенціал як феномен, що розвивається, носить комплексний характер, має специфічні підструктури, взаємодія яких забезпечує сталість і цілісність творчих проявів людини, його динаміку в цілому.

Потреба формування в студентів – майбутніх вихователів – творчого потенціалу висуває особливі вимоги до змісту й процедури становлення цього особистісного утворення, а також до вибору форм, методів, засобів навчання, які б орієнтувалися на творче оволодіння знаннями, самостійний пошук, активізацію пошуково-дослідницької діяльності, самореалізацію кожного студента. Із таких позицій формування творчого потенціалу студентів, на наше переконання, відбувається саме через їх залучення до проектно-технологічної діяльності. При цьому ми виходимо з того, що в основі *проектного навчання* лежить творче засвоєння студентами знань у процесі самостійної пошукової діяльності, тобто проектування.

Проектування включає такі основні стадії, як виявлення проблеми, пошук способів її розв'язання, застосування альтернативних варіантів й оцінка наслідків практичного застосування спроектованого. Успішність та ефективність проектування забезпечується поетапною, логічно послідовною, організаційно-спланованою діяльністю викладача й студента. Означена технологія є систематизуючим та інтегруючим чинником впливу на процес навчання та дає змогу комплексно реалізувати завдання теоретичної й практичної фахової підготовки, сприяючи при цьому творчому та інтелектуальному розвитку майбутнього вихователя.

Студенти, виконуючи проекти, засвоюють алгоритм творчої діяльності, навчаються самостійно шукати, аналізувати, систематизувати й узагальнювати інформацію, творчо застосовувати знання на практиці, отримуючи нові знання та продукти власної діяльності. Метою застосування проектно-технології навчання в процесі фахової підготовки майбутнього вихователя є:

- оволодіння майбутнім педагогом методикою організації проектно-технологічної діяльності дітей дошкільного віку;
- підвищення мотивації студентів до активної пошуково-дослідницької, творчої діяльності;
- сприяти формуванню інтелектуально-творчого потенціалу студентів.

Для активної генерації нових ідей у розв'язанні певної проблеми, активізації інтелектуально-творчого потенціалу студентів доцільно в процесі організації навчання застосовувати методи проектно-технологічної діяльності, а саме:

• *метод фантазування* (Дж. Гордон), який полягає у фантазуванні над створенням форми будь-якого виробу, удаючись до аналогій, тобто перенесенні форми об'єктів, які створила природа, на той об'єкт, який виготовлятиметься, використовуючи фантазування не лише в процесі створення контурів виробу, але й безпосередньо в його конструкції;

• *метод зразків, або алгоритмічний аналіз* (Г. Альтшуллер), що передбачає послідовне виконання дій із виявлення й усунення технічних суперечностей під час формулювання ідеального рішення, порівнюючи спроектований виріб зі знайденими зразками об'єкта проектування в журналах, каталогах, інтернеті, книжках;

• *метод комбінування* передбачає застосування комбінації елементів моделей-аналогів під час моделювання власного виробу;

• *метод фокальних об'єктів* (походить від слова «фокус», тобто центр уваги, у який ставлять об'єкт, який удосконалюють (Ч. Вайтинг)), полягає в перенесенні ознак випадково вибраних об'єктів на фокальний об'єкт, унаслідок чого отримують незвичні поєднання;

• *теорія розв'язування винахідницьких завдань* (ТРВЗ, Г. Альтшуллер) зводиться до послідовного виконання дій із виявлення, уточнення й усунення технічних суперечностей у процесі розв'язання творчого завдання, винахідницького рішення;

• *метод створення образу ідеального об'єкта* є спрощеним варіантом методу «алгоритм розв'язування винахідницьких завдань» і полягає в постановці проблеми, визначенні властивостей або параметрів, якими повинен володіти об'єкт, образному моделюванню об'єкта з відповідним набором якостей, схематичному або художньому перенесенні цього образу на папір [3, с. 56].

Звертаємо увагу на те, що в процесі проектно-технологічної діяльності формуються самостійність і наполегливість студентів у виконанні творчих завдань, розвивається вміння планування, роботи в колективі. А самостійні активні дії сприяють розвитку ініціативності, тому завдання для самостійної

роботи повинні носити активний та творчий характер, стимулювати пошук самостійних рішень, спонукати до цілеспрямованої діяльності зі здобуття нових знань.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Активна проектно-технологічна діяльність якнайкраще сприяє генеруванню та збагаченню культури навчальної праці, пошуково-дослідницької творчої діяльності майбутнього вихователя, його саморозвитку, самодіяльності й самореалізації. Отже, освітня модель формування творчого потенціалу майбутнього фахівця дошкільної освіти, на нашу думку, має будуватися на основі синергетичного, аксіологічного та акмеологічного підходів, що є перспективою подальших наукових розвідок.

Джерела та література

1. Драч І. І. Організація навчального процесу з розвитку творчого потенціалу студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Драч Ірина Іванівна. – К., 2005. – 194 с.
2. Каган М. С. Философия культуры / М. С. Каган. – СПб. : [б. и.], 1996. – 415 с.
3. Кулюткин Ю. Н. Индивидуальные различия в мыслительной деятельности взрослых учащихся / Ю. Н. Кулюткин, Г. С. Сухобская. – М. : Педагогика, 1971. – 111 с.
4. Коберник О. Проективна педагогіка і національна школа / О. Коберник // Шлях освіти. – 2000. – №1. – С. 7–9.
5. Лихвар В. Д. Розвиток художньо-творчого потенціалу молодших школярів у процесі образотворчої діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / В. Д. Лихвар ; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2003. – 24 с.
6. Матяш Н. В. Психология проектной деятельности школьников в условиях технологического образования / Н. В. Матяш ; под ред. В. В. Рубцова. – Мозырь : РИФ «Белый ветер», 2000. – 286 с.
7. Міляєва В. Р. Теоретичний аналіз поняття потенціалу особистості / В. Р. Міляєва, Н. К. Лебідь, Ю. В. Бреус // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 15. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – С. 405–415.
8. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9.
9. Сисоєва С. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості / С. Сисоєва // Відкритий урок. – 2005. – № 21, 22. – С. 13–19.
10. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1976. – Т.1. – 509 с.
11. Степанов С. Ю. Рефлексивная практика творческого развития человека и организаций / С. Ю. Степанов. – М. : Наука, 2000. – 174 с.
12. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / [Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін.] ; за ред. О. М. Пехоти. – К. : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.
13. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М. : Изд-во Дрофа : Большая рос. энцикл., 2008. – 528 с.
14. Чаплигін О. К. Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Чаплигін Олександр Костянтинович. – Х., 2001. – 391 с.
15. Человеческий потенциал как критический ресурс России / Рос. акад. наук, Ин-т философии ; отв. ред. Б. Г. Юдин. – М. : ИФРАН, 2007. – 175 с.

Referens

1. Drach I. I. Organizacija navchal'nogo procesu z rozvytku tvorchoho potencialu studentiv vyshhyh navchal'nyh zakladiv I-II ravniv akredytacii': dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Drach Iryna Ivanivna. – K., 2005. – 194 s.
2. Kagan M. S. Fylosofyja kul'tury / M. S. Kagan. – SPb., 1996. – 415 s.
3. Kuljutkyn Ju. N. Yndyvdujal'nye razlychyja v myslitel'noj dejatel'nosti vzroslyh uchashhyhsja / Ju. N. Kuljutkyn, G. S. Suhobskaja. – M. : Pedagogyka, 1971. – 111 s.
4. Kobernyk O. Proektyvna pedagogika i nacional'na shkola / O. Kobernyk // Shljah osvity. – 2000. – №1. – S. 7–9.
5. Lyhvar V. D. Rozvytok hudozhn'o-tvorchoho potencialu molodshyh shkoljariv u procesi obrazotvorchoi dijaj'nosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.07 / V. D. Lyhvar ; Herson. derzh. un-t. – Herson, 2003. – 24 s.
6. Matjash N. V. Psychologyja proektnoj dejatel'nosti shkol'nykov v uslovjyah tehnologicheskogo obrazovanyja / N. V. Matjash ; pod red. V. V. Rubcova. – Mozyr': RYF «Belyj veter», 2000. – 286 s.
7. Miljajeva V. R. Teoretychnyj analiz ponjattja potencialu osobystosti / V. R. Miljajeva, N. K. Lebid', Ju. V. Breus // Problemy suchasnoi' psihologii' : zb. nauk. pr. Kam'janec'-Podil's'kogo nac. un-tu imeni Ivana Ogijenka, In-tu psihologii' im. G. S. Kostjuka NAPN Ukrainy / za red. S. D. Maksymenka, L. A. Onufrijevoi'. – Vyp. 15. – Kam'janec'-Podil's'kyj : Aksioma, 2013. – S. 405–415.
8. Moljako V. O. Psihologichna teorija tvorchosti / V. O. Moljako // Obdarovana dytyna. – 2004. – № 6. – S. 2–9.

9. Sysojeva S. Teoretyko-metodologichne obg'runtuvannja pedagogichnoi' tvorchosti / S. Sysojeva // Vidkrytyj urok. – 2005. – № 21, 22. – S. 13–19.
10. Suhomlyns'kyj V. O. Vybrani tvory u p'jaty tomah / V. O. Suhomlyns'kyj. – K. : Radjans'ka shkola, 1976. – T.1. – 509 s.
11. Stepanov S. Ju. Refleksyvnaja praktyka tvorcheskogo razvytyja cheloveka y organizacyj / S. Ju. Stepanov. – M. : Nauka, 2000. – 174 s.
12. Osvitni tehnologii': navch.-metod. posibnyk / [Pjehota O. M., Kiktenko A. Z., Ljubars'ka O. M. ta in.] ; za red. O. M. Pjehoty. – IS : Vyd-vo A.S.K., 2003. – 255 s.
13. Pedagogycheskij encyklopedycheskij slovar' / gl. red. B. M. Bym-Bad. – M. : Yzd-vo Drofa : Bol. ros. encykl., 2008. – 528 s.
14. Chaplygin O. K. Tvorchyj potencial ljudyny jak predmet social'no-filosofs'koi' refleksii' : dys. ...d-ra filosof. nauk : 09.00.03 / Chaplygin Oleksandr Kostjantynovych. – Harkiv, 2001. – 391s.
15. Chelovecheskij potencjal kak krytycheskij resurs Rossyy / Ros. akad. nauk, Yn-t fylosofy ; otv. red. B. G. Judyn. – M. : YFRAN, 2007. – 175 s.

Прима Рауса, Землюк Мария. Формирование творческого потенциала будущего специалиста дошкольного образования средствами проектно-технологической деятельности. В статье освещаются некоторые аспекты проблемы формирования творческого потенциала будущего специалиста дошкольного образования, выделяя приоритетные качества творческой личности педагога, уточняя содержательное трактование понятий «потенциал», «потенциал личности», «личностный потенциал», «творческий потенциал». Акцентируется внимание на целесообразности проектного обучения, вовлечения студентов в проектно-технологическую деятельность, ориентирующую на творческое овладение знаниями, самостоятельный поиск, самореализацию, активизацию поискового исследования, интеллектуально-творческого потенциала будущего воспитателя.

Ключевые слова: творчество, творческий потенциал, проектная технология, проектно-технологическая деятельность.

Prima Raisa, Zameluk Mariya. The Formation of the Creative Potential of the Future Specialist Pre-school Education by Means of Design and Technological Activity. The article highlights some aspects of the problem of formation of creative potential of future specialist of preschool education through the provision of priority qualities of the creative personality of the teacher, introducing clarifications concerning the semantic interpretation of the concepts «potential», «potential personality», «personal potential», «human potential» and «creative potential». Attention is accented on expediency of project-based learning, engaging students in design and technology activities, focuses on creative acquisition of knowledge, self-searching, self-realization, the activation of the search experience, intellectual and creative potential of the future teacher.

Key words: creativity, creative potential, design technology, design and technological activities.

УДК 159.923:37.011

Надія Савчук

Приватний вищий навчальний заклад «Академія рекреаційних технологій і права» (м. Луцьк)

Діагностика ціннісних орієнтацій у педагогічних працівників

У статті увагу акцентовано на визначній ролі педагогічного працівника в освітньому процесі. Від учителя, рівня розвитку його особистісних і професійних якостей, системи цінностей значною мірою залежить становлення підростаючого покоління. Знання ціннісних орієнтацій педагога – показник його зрілості. Своєчасна діагностика сприятиме психологічному забезпеченню процесу вдосконалення та самовдосконалення особистості вчителя, а отже, й ефективному виконанню ним своїх навчально-виховних функцій, та забезпечить його визначальну роль у формуванні нових духовно-інтелектуальних якостей молодого покоління. Цінності виступають складовою частиною ціннісних орієнтацій. У кожному віковому періоді домінують певні цінності, які залежать як від об'єктивних (суспільно-економічних), так і суб'єктивних (розвитку свідомості, потреб, прагнень тощо) умов. Ціннісні орієнтації в структурі педагогічної свідомості піддаються багаторазовим і досить істотним перетворенням. Для вивчення системи ціннісних орієнтацій особистості педагога використано методику М. Рокича. Експериментальне дослідження засвідчує своєрідну фіксацію вчителя на необхідності розв'язання власних проблем, що відсуває орієнтації на проведення дозвілля, милування красою природи та мистецтва, певну соціоцентричну спрямованість і навіть проблеми самовдосконалення на задній план. Отже, важливим регулятором життєдіяльності й поведінки педагогічного працівника є цінності та ціннісні орієнтації.